

ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်း/ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာအချက်အလက်များအတွက် ဒစ်ဂျစ်တယ်လုံခြုံရေး (Digital Security)

အွန်လိုင်းတွင် ဘေးကင်းစွာနေရန်နှင့် သင်၏ရှာဖွေမှုများနှင့် လှုပ်ရှားမှုများကို လျှို့ဝှက်ထားရန် အကြံပြုချက်များ

၁) ဖုန်းခေါ်ဆိုမှုများ

(က) ဖုန်းခေါ်ဆိုရန်အတွက် သင့်ဆဲလ်ဖုန်းနံပါတ်ကိုအသုံးပြုမည့်အစား အခမဲ့အက်ပ်ဖြစ်သည့် [Google Voice](#) သို့မဟုတ် [Hushed/ Burner](#) ကဲ့သို့သော အခပေးအက်ပ်များကို အသုံးပြုပါ။

၂) စာတိုပေးပို့ခြင်း အက်ပ်များ

(က) သင့်မက်ဆေ့ဂျ်များကို သင့်ဖုန်းကုမ္ပဏီနှင့် မျှဝေခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် [Signal](#) သို့မဟုတ် [WhatsApp](#) ကဲ့သို့သော End-To-End ကုန်ပိုင်ထားသော chat ကို အသုံးပြုပါ။

(ခ) သင့်စက်ပစ္စည်းပေါ်ရှိ ခိုင်မာသော လျှို့ဝှက်ပင်နံပါတ်ကို အသုံးပြုပြီး သင့်မက်ဆေ့ဂျ်များကို အခြားသူတစ်ဦးမှ ဝင်ရောက်ဖတ်ရှုခြင်းမှ တာဆီးရန် Signal တွင် မက်ဆေ့ဂျ်များကို ဝှက်ထားနိုင်သည့်အရာကို ဖွင့်ပါ။

၃) ရာသီလာချိန်ကို ခြေရာခံခြင်းများ

(က) သင်၏ရာသီခြေရာခံအက်ပ်ကို ဖျက်ပါ သို့မဟုတ် [Euki](#) ကဲ့သို့သော ကိုယ်ရေးကိုယ်တာလျှို့ဝှက်ချက်ကို အလေးပေးသည့်အက်ပ်ကို အသုံးပြုပါ။

၄) Mobile Ad ID ကို ပိတ်ပါ

(က) ကြော်ငြာရှင်များနှင့် အက်ပ်ထုတ်လုပ်သူများသည် သင့်အွန်လိုင်းလုပ်ဆောင်ချက်ကို ခြေရာခံခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် သင်၏မိုဘိုင်းကြော်ငြာ ID ကို ပိတ်ပါ။

(ခ) iPhone အတွက် ပိတ်ရန် - ဆက်တင်များ (Settings) > ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ (Privacy) > ကြော်ငြာ (Advertising) > ကန့်သတ်ကြော်ငြာခြေရာခံခြင်းကို ဖွင့်ပါ (Turn on Limit Ad Tracking) ။

(ဂ) Android အတွက် ပိတ်ရန် - ဆက်တင်များ (Settings) > Google > ကြော်ငြာများ (Ads) > ဖယ်လိုက်ပါ (Opt Out)

၅) ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရသီးသန့် ကြော်ငြာများ (Personalized Ads) နှင့် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းမှ ကွတ်ကီး (Cookies) များကို ဖယ်ပါ

(က) Google၊ Facebook နှင့် Instagram ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရသီးသန့် ကြော်ငြာများကို ဖယ်ထုတ်ပါ။

(ခ) ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းမှ ကွတ်ကီးများ (cookies) နှင့် အခြားခြေရာခံခြင်းယန္တရားများကို ဖြစ်နိုင်သည့်အခါတိုင်း ဖယ်ထုတ်ပါ။

၆) တည်နေရာမျှဝေခြင်း (Location Sharing) ကို ပိတ်ပါ

(က) အထူးသဖြင့် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းအတွက် ဆေးခန်းသို့သွားသည့်အခါ သင့်တည်နေရာမျှဝေခြင်းကို ပိတ်ပါ။ သင့်တည်နေရာကို တောင်းဆိုသည့်အက်ပ်များစွာသည် ထိုအရာမပါဘဲ အဆင်ပြေသော်လည်း သင့်တည်နေရာကို သိရှိအောင်ဖွင့်ပြီး မျှဝေလိုက်သည်နှင့်

ထိုအချက်အလက်များကို ဖျက်ပစ်ရန် သို့မဟုတ် ၎င်းကို ပြန်လည်ရယူရန် နည်းလမ်းမရှိတော့ပါ။

(ခ) iPhone အတွက် တည်နေရာကို ပိတ်ရန် - ဆက်တင်များ (Settings) > ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ (Privacy) > တည်နေရာ (Location)

(ဂ) Android အတွက် တည်နေရာကို ပိတ်ရန် - ဆက်တင်များ (Settings) > Biometrics/ Security > အက်ပ်ခွင့်ပြုချက်များ (App Permissions) > တည်နေရာ (Location)

၇) ဇီဝအချက်အလက်ဆိုင်ရာ ID (Biometric ID)

(က) ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချပေးသည့်ဆေးခန်းသို့သွားသည့်အခါ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဘက်မှ တားဆီးခံရနိုင်သောကြောင့် Face ID သို့မဟုတ် Fingerprint လော့ခ်ဖွင့်ခြင်းကို ပိတ်ပါ။

၈) ဝဘ်ဘရောက်ဆာများ (Web Browsers)

(က) Google ကို သင်၏အင်တာနက်ရေးဘရောက်ဆာတစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုမည့်အစား သင့်ဖုန်းထဲရှိ [DuckDuckGo](#)၊ [Tor](#) သို့မဟုတ် [Firefox Focus](#) ကဲ့သို့သော ကိုယ်ရေးအချက်အလက်လုံခြုံရေးကို-အလေးပေးသည့်ဘရောက်ဆာများကို အသုံးပြုပါ။ သင်၏ရှာဖွေမှုမှတ်တမ်းများကို ရှင်းလင်းပြီး၊ incognito မုဒ်တွင် ကြည့်ရှုကြောင်း သေချာပါစေ။

၉) အီးမေးလ်ဖြင့် အဆက်အသွယ်ပြုလုပ်ခြင်း

(က) အခြားလူများနှင့် သင်မျှဝေပေးနိုင်သော ဒုတိယအီးမေးလ်လိပ်စာကို ဖန်တီးပါ။ [Protonmail](#) ၊ [Tutanota](#) တို့သည် Gmail ကဲ့သို့ အသုံးများသော ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ မလုပ်နိုင်သော ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ နှင့်သက်ဆိုင်သော အကာအကွယ်များကို ပေးဆောင်သည့် အခမဲ့ ရရှိသောအီးမေးလ်ဝန်ဆောင်မှုများဖြစ်သည်။

၁၀) ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လုံခြုံရေး

(က) ဆေးခန်းအပြင်ဘက်ရှိ ဆန္ဒပြသူများကြောင့် စိတ်ပူပန်နေပါသလား။ သင်၏ identity ကို ကာကွယ်ရန် နေကာမျက်မှန်၊ ခေါင်းစွပ် (hoodie)၊ ဦးထုပ်နှင့် မျက်နှာဖုံးတို့ကို ယူဆောင်လာပါ။